

Els Països Catalans: una opció de futur

per Pere Mayans i Balcells

Després d'uns anys en què la idea de Països Catalans (o de Catalunya en un sentit global de tota la comunitat) semblava oblidada per amplis sectors de la societat catalana, especialment al Principat de Catalunya, on un cert cofoisme regional volia oblidar «antics imperialismes» i optava per la «no-intervenció» (cosa la qual no feien ni Espanya ni França, és clar), la dècada dels 90 albira un cert renaixement d'aquest concepte que engloba la Catalunya Nord, Andorra, la Franja de Ponent, el Principat de Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears i Pitiüses, l'Alguer i, fins i tot, la petita comarca catalana del Carxe, a la comunitat murciana.

Fixem-nos que en els darrers anys s'han produït factors prou importants que ens permeten de veure el futur amb un cert optimisme. En primer lloc, s'ha descriminalitzat el concepte d'unitat que representa el mot Països Catalans, ja que l'independentisme s'ha convertit en força parlamentària al Principat. En segon lloc, s'ha consolidat el nacionalisme polític a les Illes i s'ha revifat el nacionalisme cultural al País Valencià davant els intents d'aniquilar la llengua i la cultura catalanes del sud. I, en tercer lloc, a la resta de territoris també s'han produït fets certament positius: s'han realitzat tímides però constants passes de revitalització de la llengua a la Catalunya Nord (entrada del català en el sistema educatiu públic, campanyes recatalanitzadores per part de l'ajuntament de Perpinyà...); l'entrada d'Andorra a l'ONU, en l'hemicicle de la qual s'ha fet una presentació de la cultura catalana a tot el món i en català; l'Alguer ha vist que, per primera vegada durant segles, hi ha un alcalde preocupat pel futur de la nostra llengua; hem pogut veure que la Franja ha lluitat i lluita per la cooficialitat del català a la zona i fa sentir la seva veu a l'Aragó, i fins i tot hem vist que joves valencians de la comarca de les valls del Vinalopó han fet redescobrir el Carxe a la resta de ciutadans dels Països Catalans.

Per això pensem que és un bon moment perquè la

revista LLENGUA NACIONAL faci conèixer a tots els ciutadans d'aquesta comunitat allò que passa en el conjunt d'aquest país. Volem, per exemple, que la gent d'Alacant conegui allò que passa a la Catalunya Nord, que la gent del Principat s'interessi pels fets que passen a la propera, i desconeguda, Franja de Ponent. I volem també que es vagi assumint que els problemes que afecten la gent d'un territori afecten alhora el conjunt de la comunitat catalana. Si a Alacant o a Benidorm hi ha persones que són agredides per parlar en català, aquesta és una agressió que es fa a tots els catalanoparlants, siguin d'on siguin. Els problemes del País Valencià són els problemes de la gent de la resta dels Països Catalans. En aquest sentit, el nostre missatge és clar: aquesta comunitat es troba formada per diversos territoris, més grans, més petits, amb un procés de normalització lingüística –o potser hauríem de dir de desaparició de la llengua?– més o menys desenvolupats, amb una realitat política més o menys esperançadora, però sempre tenint present que no hi ha germans grans ni germans petits, sinó que tots, en les respectives realitats, ens trobem en la mateixa lluita i que els «enemics» són si fa no fa els mateixos i que, potser, aquells territoris que semblen estar més a punt d'aconseguir una certa normalitat en l'ús de la llengua no estan tan bé com es diu, i que, en canvi, en aquells que hom considera perduts és justament on hi ha més gent que treballa i es mou per la nostra llengua.

En aquest primer número, per tant, hem volgut que persones vinculades als diversos territoris ens expliquin les diverses realitats del nostre país. Així Andreu Bosch i Rodoreda, llicenciat en filologia catalana, lector de català a la Universitat de Sàsser (1993-96) i coordinador del centre de recursos Maria Montessori de la ciutat de l'Alguer (1994-96), ens explica quin és el marc legal actual de la llengua catalana a l'Alguer i quina és la situació de la llengua en l'ensenyament, i ens fa un breu repàs sobre l'ús públic de la llengua a la ciutat catalano-sarda. Albert Balanzà i Prims, llicenciat en filologia

Proposta (encara per acabar) de divisió comarcal de Catalunya. © Joan Jubany i Lorente, 1996.

catalana i professor de llengua catalana a l'escola La Garrigola de Perpinyà (curs 94-95), ens informa dels avenços que s'estan produint a la Catalunya Nord, fent-nos conèixer la realitat política nordcatalana –prou complexa– la situació del catalanisme polític i el que l'autor anomena el «cavall de Troia» de l'ensenyament, on, certament, en els darrers anys s'ha produït una revifalla. Paul Limorti Payà, professor d'institut i president de l'associació cívica per a la normalització del Valencià (El Bull) de Mondover, a la comarca de les Valls del Vinalopó, ens explica la realitat actual del País Valencià i fa unes interessants reflexions sobre la situació de la llengua tant al sud com a la resta dels Països Catalans. Bernat Joan i Marí, professor de llengua catalana i un dels sociolingüistes més coneguts de les Illes, ens fa reflexionar sobre la situació de la llengua a les Balears i Pitiüses i comenta a bastament el fenomen Soler i el

cert miratge que ha representat; un article, per tant, que permet de re-situar l'estat de la llengua. Francesc Ricart, membre de l'Institut d'Estudis del Baix Cinca, ens explica els interessants fets que han succeït recentment a la Franja i la lluita d'aquesta part del territori per aconseguir una certa normalitat. I, finalment, Aureli Argemí, secretari general del CIEMEN, ens explica per què cal que la societat del Principat s'organitzi en defensa de la llengua catalana, tot fent-nos reflexionar sobre la situació real de la nostra llengua.

No voldríem, però, acabar aquests mots de presentació sense fer una crida a col·laborar en aquesta secció a totes aquelles persones que pensin que els seus articles hi poden tenir cabuda, ja que poden ajudar a fer entendre millor la realitat plural del nostre país. Us hi esperem!

La situació de la llengua catalana a l'Alguer

per Andreu Bosch i Rodoreda

En altres ocasions ja he remarcat que el català de l'Alguer encara no disposa d'un marc legal que en possibiliti la recuperació ni que freni el seu avançat procés de degradació interna i el perill de substitució lingüística per part de l'italià. Després del dictamen de la Cort Constitucional Italiana sobre la llei regional «Tutela e valorizzazione della cultura e della lingua della Sardegna» del 4 de juliol de 1994, que en declarava inconstitucional el títol IV, el qual contemplava la normativa escolar en matèria lingüística –sobre l'ensenyament del sard i, complementàriament, del català a l'Alguer–, el nou projecte de llei regional «Promozione e valorizzazione della cultura e della lingua della Sardegna», elaborat el març de 1995, encara no ha estat discutit en el Consell Regional de Sardenya –per bé que finalment ja ha estat aprovat per la comissió regional Pubblica Istruzione el 17 de juliol de 1996–, pas previ perquè sigui ratificat pel govern central. I, de fet, l'aprovació d'aquesta llei regional –a l'espera encara de l'elaboració d'una llei d'àmbit estatal sobre les minories lingüístiques a Itàlia– és a hores d'ara un primer pas per a l'inici de la recuperació del sard –la llengua pròpia de Sardenya– i de l'alguerès –la llengua

pròpia de l'Alguer–, malgrat que hauria d'anar acompanyada d'una conscienciació social del problema lingüístic sard, menystingut tant pel món polític com per l'intel·lectual, tret de rares excepcions.

En conseqüència, en l'àmbit escolar sols és possible d'introduir, amb l'autorització del Provveditorato agli Studi –l'ens provincial dependent del Ministero della Pubblica Istruzione–, una mena de programa d'alguerès progressiu, basat sobretot en la bona disposició i el voluntarisme d'un nombre més aviat reduït de membres i professors de l'escola materna, elemental i mitjana, que té actualment una incidència sobre un 20-25% de l'alumnat. Així, amb horari irregular, es pot introduir l'ensenyament de l'alguerès en unes determinades activitats (cançons, jocs, contes, dramatització, etc.), davant la impossibilitat legal d'introduir l'ensenyament curricular del català.

Únicament, i d'acord amb una circular ministerial del 2 de març de 1994 «Dialogo interculturale e convivenza democratica: l'impegno progettuale della Scuola», que preveu de fomentar el respecte a les